

NYT OM MILJØ & UDVIKLING

December 2012 • Nr.84

92-gruppen – Forum for Bæredygtig Udvikling er et samarbejde mellem 23 danske miljø- og udviklingsorganisationer.

92-gruppen arbejder for fremme af en bæredygtig udvikling i verden.

© Fred F. Hazelhoff / WWF-Canon

Indhold

COP18: Endnu et klimatopmøde uden den nødvendige politiske handling	2
De mest sårbare lande tabte ved COP18....	2
FN klimaforhandlingerne kan ikke stå alene	3
Kyoto-protokollen har mistet sin betydning	4
Skoven stod i skyggen af finansieringen ...	4
Kampen om jorden – og den gode investering	5

Innovativ finansiering kan bygge bro over klimakløften	6
Statsstøtte til fossile brændsler - der er brug for handling	7
Verden får et klimateknologi-center	7
Arrangementer	9

COP18: Endnu et klimatopmøde uden den nødvendige politiske handling

Af Troels Dam Christensen, koordinator for 92-gruppen

Klimatopmødet COP18 i Qatar endte uden øget ambitionsniveau eller handling. Og man må spørge, hvad skal der til, før verdens politiske ledere tager klimaproblemet alvorligt og gør noget ved det?

Forud for COP18 havde en række rapporter fra bl.a. UNEP, Verdensbanken og Det Europæiske Miljøagentur vist, at vi er i fuld fart på vej mod katastrofale klimaændringer og, at det er i de kommende få år, vi skal ændre udviklingen.

"Og man må spørge, hvad skal der til, før verdens politiske ledere tager klimaproblemet alvorligt og gør noget ved det?"

Alligevel kunne verdens lande ikke blive enige om at skrue op for indsatsen på klimatopmødet. Der blev vedtaget en ny periode af Kyoto-protokollen, men Japan, Rusland, Canada og New Zealand har valgt at følge USA og deltager ikke. Og blandt de få lande som forpligter sig, kom flere, bl.a. EU og Australien, med reduktionsmål, der er langt lavere end det, videnskaber siger, er nødvendig. EU meldte sit 20% mål for reduktioner i 2020 ind - et mål som fællesskabet allerede har nået i år. Hvad skal EU så nå de næste otte år?

På finansieringssiden gik det lige så dårligt. Enkelte af de rige lande kom med individuelle løfter om finansiering til de fattige og sårbare lande de nærmeste år, men langt de fleste gjorde ikke.

"Alligevel kunne verdens lande ikke blive enige om at skrue op for indsatsen på klimatopmødet."

Og hvad værre er, så ville de rige lande, herunder EU, ikke forpligte sig til en samlet plan eller delmål for finansieringen de kommende mål. Det på trods af, at den nuværende "fast start"-finansiering løber ud i år, og at det næste mål først er i 2020. Ikke underligt at de fattige og sårbare lande har svært ved at have tillid til de rige lande.

Et enkelt lyspunkt var, at flere lande, ikke mindst Danmark med klimaminister Martin Lidegaard i spidsen, forsøgte at styrke klimainsatsen de nærmeste og afgørende år. Det er ikke mindst indsatsen her, der bliver afgørende for hvor alvorlige klimaændringerne bliver.

Men endnu et klimatopmøde som af eftertiden vil blive husket for den manglende politiske handling.

De mest sårbare lande tabte ved COP18

Af Mattias Söderberg, Folkekirkens Nødhjælp

Der var meget, som stod på spil for de mest sårbare lande ved COP18. Klimaforandringerne skaber allerede store problemer for disse lande, og når man ser på resultatet, er det svært at finde lyspunkter for dem, men en ting skal noteres.

"[...] det er dog svært at finde aftryk fra de sårbare landes positioner i aftalen fra COP18."

Det er nu aftalt, at man skal have et større fokus på de situationer, hvor det ikke længere er muligt at tilpasse sig klimaforan-

dringerne (såkaldt ”loss and damage”). Det bedste eksempel er når øer eller kystområder ikke længere kan bebos pga. konstante oversvømmelser.

”[...] i forhold til at finde penge til de mange vigtige aktiviteter, er resultatet et skridt tilbage i forhold til tidligere aftaler.”

Når det er sagt, er det dog svært at finde aftryk fra de sårbare landes positioner i aftalen fra COP18. Ambitionen om at nedsætte de globale udslip blev ikke til noget, og i forhold til at finde penge til de mange vigtige aktiviteter, er resultatet et skridt tilbage i forhold til tidligere aftaler.

Den tidligere aftale om klimafinansiering slutter i december 2012. Nu ligger der en aftale om 2013, men den er så tynd, at de

rige lande i princippet kan gøre, som de vil, når der skal mobiliseres støtte til ulandene.

De rige lande opfordres godt nok til at øge finansieringen i de kommende år, men alt andet ville også være underligt, når der allerede ligger et aftalt mål om 100 milliarder USD per år fra 2020. Det er dog langt fra det nuværende støtteniveau til 100 milliarder, og ulandene frygter, at finansieringen efter Doha-aftalen i praksis vil gå ned.

Ved det sidste klimatopmøde stod EU og de fattigste lande sammen. I Doha var de fattigste lande kørt ud på et sidespor. Vi kan nok regne med, at dialogen mellem de fattigste lande og EU vil fortsætte, men mon ikke den bliver noget køligere.

FN klimaforhandlingerne kan ikke stå alene

Af John Nordbo, klima- og miljøchef i WWF Verdensnaturfonden

Man hører ofte, at det er FN's skyld, at der ikke sker mere på klimaområdet. Det er fundamentalt forkert. I FN er det medlemslandene, der bestemmer, og det er i dag lande som USA, Canada, Rusland og Polen, for ikke at nævne OPEC-lande, der trækker i håndbremsen og ikke ønsker forpligtende og ambitiøse beslutninger fra de årlige møder i FN's klimakonvention. Det viste sig også tydeligt på COP18.

Vi skal ikke forvente mirakler i de kommende år, og det er ikke sandsynligt, at der kommer en ny FN-klimaaftale, som for alvor får landene til at øge klimaambitionerne.

Men der vil være andre processer, som trækker i den retning. Der kommer en ny serie rapporter fra FN's klimapanel i de kommende år. Konsekvenserne af den globale opvarmning i form af mere ekstremt vejr kan mærkes og afsmeltning af isen i Arktis kan ses med det blotte øje. De grønne teknologier bliver billigere og risikoen ved at investere i kulraftværker øges.

”Sådanne foregangsklubber kan vise, at det nytter at sætte ind ift. udslippet af drivhusgasser.”

Det vil også inspirere andre lande, når Danmark i de kommende år realiserer EU's mest ambitiøse klimapolitik. Men Danmark bør ikke ”nøjes” med at gøre det godt på hjemmebane. Danmark bør også tage initiativ til at samle lande, som faktisk vil og kan noget, fx lande der er rimeligt ambitiøse, når det gælder energibesparelser eller vindkraft.

”Vi skal ikke forvente mirakler i de kommende år [...]”

Sådanne foregangsklubber kan vise, at det nytter at sætte ind ift. udslippet af drivhusgasser. Klubberne kan også påvirke den politiske debat i lande, der ikke er med, hvor NGO'er og andre kan stille spørgsmål til deres regeringer om hvorfor, de ikke er ligeså ambitiøse.

Det er vigtigt, at der udarbejdes klare strategier for foregangsklubberne, før de sættes i søen. Der er mange forsøg på at skabe internationale samarbejder på klimaområdet, men mange af dem ender som snakkeklubber, fordi man for tidligt satser på at få andre lande med, og fordi der ikke er klarhed over, hvad de deltagende lande egentlig skal bidrage med.

Men konstrueres klubberne på den rigtige måde vil de være med til at skabe momen-

tum for fremdrift – også i FN-klimaforhandlingerne.

Kyoto-protokollen har mistet sin betydning

Af Søren Dyck-Madsen, Det Økologiske Råd

Forlængelsen af Kyoto-protokollen blev vedtaget i Qatar med en så lille opbakning og med så svage reduktionsmål, at den stort set ikke har nogen positiv effekt for reduktion af klimaproblemerne fremover.

Inden mødet i Qatar havde lande som Japan, Canada, Rusland og New Zealand meldt ud, at de ville følge USA og ikke ville påtage sig yderligere reduktionsmål frem til 2020.

Kyoto-protokollens anden forpligtelsesperiode blev derfor kun tiltrådt af EU, Australien, Norge, Schweiz m.fl. med meget lave reduktionsmål. Australien meldte således ind, at de ville reducere med 0,5 % i 2020 i forhold til 1990, og EU meldte ind, at de ville reducere med de 20 % i 2020, som de allerede har nået her i 2012.

”Inden mødet i Qatar havde lande [...] meldt ud, at de ville følge USA og ikke ville påtage sig yderligere reduktionsmål [...]”

Kyoto-protokollen vil derfor ikke give tilstrækkeligt reduktionsbidrag til at lukke det hul i udledningerne frem til og efter 2020, som rapport efter rapport påpeger, vil

være nødvendigt for at holde den globale temperaturstigning under 2 grader.

”Kyoto-protokollens anden forpligtelsesperiode blev derfor kun tiltrådt [...] med meget lave reduktionsmål.”

Heller ikke de ubrugte udledningsrettigheder (kvoter) på 13 milliarder tons CO₂ lykkedes det at få en ordentlig aftale om. Der tillades således anvendelse af kvoterne til egen opfyldelse og salg af 2 %. Og der blev ikke vedtaget et forbud mod overførsel fra 2020 og frem. Tilstedeværelsen af kvoterne kan derfor forventes at give problemer i forhandlingerne frem mod 2015 om en global aftale, der skal gælde senest i 2020.

Når reduktion af udledning af drivhusgasser kan gøres med en positiv økonomi via energibesparelser og fjernelse af tilskud til fossile brændsler, så virker det endnu mere tåbeligt ikke at påtage sig reduktioner i et tilstrækkeligt omfang.

EU må derfor finde en intern løsning på kvoterne og øge sit reduktionsmål til mindst 30 % i 2020 for på den måde at tilskynde andre lande til også at øge deres indsats.

Skoven stod i skyggen af finansieringen

Af Nanna Brendtholdt Thomsen, Verdens Skove, og Stine Krøijer, IBIS

Under forhandlingerne på klimatopmødet i Doha stod skoven i skyggen af de generelle forhandlinger om finansiering. Forhandlingerne om skovmekanismen REDD (Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation) blev endnu et markant eksempel på den kløft, der eksisterer både landene imellem og i forhold til oprindelige

folk og andre skovafhængige grupper internt i udviklingslandene. Alligevel lykkedes det at skabe et lille lys i skoven.

”Der er fra dansk side behov for en langt mere rettighedsfokuseret tilgang, der kan ende med at skabe en win-win-win situation [...]”

Forhandlingerne om skov foregik i to spor, hvoraf det ene fokuserede på den tekniske dimension og den anden på finansieringsaspektet. I begge spor var et af de helt centrale spørgsmål, om – og i så fald hvordan – andre fordele ved skovbevarende end kulstofreduktioner bliver behandlet inden for rammerne af REDD.

”Forhandlingerne om skovmekanismen REDD [...] blev endnu et markant eksempel på den kløft, der eksisterer [...]”

NGO'er og oprindelige folk understregede behovet for en tilgang til skovbevarelse, hvor sociale og miljømæssige fordele sidestilles med reduktionsgevinsterne, bl.a. ved at sikre rettigheder for oprindelige folk og andre skovafhængige grupper.

I det tekniske spor blev det hurtigt tydeligt, at der slet ikke ville være tid til at behandle spørgsmålet om et informationssystem for beskyttelsesprocedurer, der har til formål at sikre, at de enkelte lande lever op til beskyttelsesprocedurer, der bl.a. omhandler rettigheder og biodiversitet. I stedet blev der brugt meget tid på at diskutere, hvordan

udledningsreduktioner kan verificeres, hvor de vestlige lande stillede urimelige krav til udviklingslandene.

I finansieringsforhandlingerne ville de rige lande fortsat ikke love den finansiering, udviklingslandene ellers er stillet i udsigt. Som et lille lyspunkt lykkedes det imidlertid at få en sætning, som forbinder finansiering og ikke-kulstofrelaterede fordele, ind i forhandlingsteksten.

Desuden fik Bolivia i sidste time inkluderet en beslutning om ikke-markedsorienterede finansieringsmekanismer, der kan fungere som alternativ til det skrantende kulstofmarked og sikre bæredygtig skovforvaltning.

EU, og dermed også Danmark, stirrer sig desværre fortsat blind på kulstofreduktioner som det altoverskyggende resultat af skovbevarende. Der er fra dansk side behov for en langt mere rettighedsfokuseret tilgang, der kan ende med at skabe en win-win-win situation, hvor både klimaet, lokalbefolkningen og biodiversiteten profiterer fra skovbevarende.

Kampen om jorden – og den gode investering

Af Kirsten Hjørnholm Sørensen, politisk rådgiver i Mellemløst Samvirke

Kampen om naturressourcer tager til i styrke i takt med, at en stadig mere velhavende global befolkning efterspørger fødevarer, brændstoffer og mineraler. Handel med jord er ofte indhyllet i hemmelighedskræmmeri om leje og købsvilkår. Mellemløst Samvirke har analyseret 24 landes jordlovgivning og regler for investering, og vores samarbejdspartnere i bl.a. Kenya, Senegal, Tanzania og Mozambique kæmper for at holde deres regeringer ansvarlige. Analysen viser, at mennesker, der lever i fattigdom, og i særdeleshed fattige kvinder, er dårligt beskyttet mod jordtyveri.

Fællestrækket ved sagerne om jordtyveri er, at udenlandske virksomheder typisk overtager jord i samarbejde med nationale eliter, godt hjulpet på vej af de pågældende landes regeringer. De dyrker fødevarer, f.eks. til

produktion af biobrændstof, som ofte er beregnet på eksport, så det umiddelbare udbytte af jorden ikke kommer landets befolkning til gode. Det er dybt problematisk i lande, hvor store dele af befolkningen lever under sultegrænsen.

”[...] mennesker, der lever i fattigdom, og i særdeleshed fattige kvinder, er dårligt beskyttet mod jordtyveri.”

Jordtyvene udnytter svage eller ikke eksisterende lovgivninger om ejerskab til jorden. Desuden bliver de fattige mennesker, som lever af og på jorden, kun i ringe grad inddraget i jordovertagelsen - altså bortset fra den dag, hvor de trues eller korporligt smides væk fra jorden. Erfaringen viser desværre også at gode løfter om flere jobs, sundhedscentre og uddannelsesmuligheder sjældent bliver til virkelighed.

”Fællestrækket ved sagerne om jordtyveri er, at udenlandske virksomheder typisk overtager jord i samarbejde med nationale eliter, [...]”

Dansk udviklingsbistand bør styrke udviklingslandenes regeringer og civilsamfund i at skabe mere åbenhed om jordhandlerne. På politisk plan skal vi bidrage til en international og national lovgivning, som sikrer de fattigste befolkningsgruppers rettigheder. Blandt andet ved at FN's retningslinjer om jordhandler implementeres i udviklingslandene.

Internationale virksomheder og investorer fra vores hjørne af verden er desværre ofte

en del af problemet snarere end løsningen. Derfor har også danske virksomheder, pensionskasser, investorer og Danida en forpligtelse til at sikre, at de ikke er involveret i jordtyveri.

Mellempfolkeligt Samvirke sætter i de kommende år fokus på virksomheders involvering i jordtyveri. Omkostningen ved tab af omdømme ved at være involveret i jordtyveri skal være langt højere i forhold til de enorme profitter, et potentielt jordtyveri kan give. Kun på den måde kan vi være med til at sikre, at de stærkt tiltrængte investeringer i landbrugssektoren rent faktisk er gode investeringer.

Innovativ finansiering kan bygge bro over klimakløften

Af Jens Mattias Clausen, politikmedarbejder, IBIS.

Det netop overståede klimatopmøde i Doha har endnu engang sat tykke, sorte streger under behovet for en *markant* opskalering af klimafinansieringen fra Vesten til udviklingslandene.

Over hele kloden ser man tydelige tegn på hvad, de stigende temperaturer allerede nu kan medføre af ulyksaligheder. De mest udsatte er ikke overraskende at finde i nogle af verdens fattigste lande, der ikke har midlerne til at tilpasse sig klimaforandringerne på samme måde, som vi har i Vesten. Der skal derfor penge på bordet fra de vestlige lande, der har både det historiske ansvar og samtidig bibeholder de højeste udledninger af drivhusgasser per capita.

”Hvis bare nogle af de indtægter blev allokert [...] ville vi faktisk have en reel chance for at gøre en forskel.”

Den gennemgående undskyldning fra ilandene centrerer sig om manglende økonomisk råderum som følge af den økonomiske krise. Men det passer ikke, at der ikke er penge at hente. Det afgørende er den politiske vilje. Eksempelvis er en række EU-lande netop nu i gang med at indlede et forstærket samarbejde om implementerin-

gen af en skat på finansielle transaktioner. Skatten, der vil lægge en afgift på minimale 0,1 og 0,01 % på handler med henholdsvis aktier/obligationer og derivater, har bare i denne lille kreds af lande potentialet til at indbringe flere hundrede milliarder kroner årligt. Indføres den på globalt niveau, snakker vi flere tusinde milliarder. Hvis bare nogle af de indtægter blev allokert til bekæmpelse af klimaforandringerne, ville vi faktisk have en reel chance for at gøre en forskel.

”Men det passer ikke, at der ikke er penge at hente. Det afgørende er den politiske vilje.”

Alligevel har Danmark valgt at holde sig uden for projektet – til trods for, at regeringsgrundlaget eksplicit nævner en global transaktionsskat som målsætning. Hvis Danmark vil tage sin selvproklamerede rolle som klimaforkæmper seriøst, bør man hurtigst muligt sadle om i denne sag. Danmark bør selvfølgelig slutte sig til kredsen af interesserede EU-lande og samtidig arbejde målrettet på, at minimum 50 % af indtægterne øremærkes klima- og udviklingsarbejde.

Statsstøtte til fossile brændsler - der er brug for handling

Af Alexander Ege, politisk rådgiver, 92-gruppen

Der er stigende opmærksomhed på udfasningen af subsidier til fossile brændsler som kul, olie og gas som en måde at styrke den globale klimaindsats. Tidligere på året har G20 (gen)bekræftet intentionen om at udfase disse subsidier, og slutdokumentet fra Rio+20 topmødet indeholder også en paragraf med samme intention.

Der er dog langt fra svage intentioner til reel handling. Især hvis man tager i betragtning, hvor magtfulde modtagerne af subsidierne er. Men udfasningen af subsidier til fossile brændsler er i det mindste kommet på radaren hos politikere verden over.

"Det er meningen, at disse initiativer skal sikre konkret handling for at begrænse det globale udslip af drivhusgasser [...]"

På trods af at udfasningen af subsidier til fossile brændsler ikke officielt var på dagsordenen på det nyligt overstået COP18 klimatopmøde i Doha, blev emnet bragt op igen og igen. Et af stederne var i forbindelse med de såkaldte 'internationale komplimentære initiativer' eller *international complementary initiatives (ICI)*.

Det er meningen, at disse initiativer skal sikre konkret handling for at begrænse det

globale udslip af drivhusgasser ud over det, der er aftalt indenfor Klimakonventionen. Dog på en måde hvor de enkelte landes aktiviteter stadig har mulighed for at blive talt med, når der hvert år ved FN-klimatopmøderne gøres status over hvor langt (eller kort!) landene er nået.

"Tidligere på året har G20 (gen)bekræftet intentionen om at udfase disse subsidier [...]"

Et muligt ICI-initiativ, som blev nævnt gang på gang, var netop udfasningen af subsidier til fossile brændsler. Ikke mindst den danske klima- og energiminister Martin Lidegaard var aktiv på området.

Det anslås, at der gives op mod 1.000 milliarder dollars i subsidier om året globalt, og at udfasningen af disse ville kunne bidrage med en reduktion i omegnen af 6% af udledningen af drivhusgasser i 2020. Så det er rigtigt fornuftigt, at den danske regering arbejder for udfasningen af subsidierne. Der er dog behov for, at der bliver sat handling bag ordene og at konkrete planer om udfasning bliver lanceret. Vi venter med spænding.

Verden får et klimateknologi-center

Gunnar Boye Olesen, VedvarendeEnergi

COP18 gav grønt lys til oprettelse af et klimateknologi-center og netværk. FN's miljøprogram UNEP blev valgt som værtsorganisation. Netværket med 12 centre for teknologioverførsel omfatter bl.a. Risø-UNEP centret ved Roskilde. Dette center og netværk skal hjælpe udviklingslandene med at få den nødvendige teknologi til klimatilpasning og reduktion af drivhusgasudslip.

"De største knaster i forhandlingerne om centret på COP18 var spørgsmålet om ledelsen af centret [...]"

På længere sigt skal centret finansieres af internationale klimamidler, f.eks. fra Den Grønne Klimafond. I en tre-årig opstartperiode skal centret dog finansieres af frivillige bidrag. EU Kommissionen har tilbudt 5 mill. €, og det er sandsynligt, at også den danske klimapulje vil give et bidrag.

De største knaster i forhandlingerne om centret på COP18 var spørgsmålet om ledelsen af centret, herunder et ”advisory board”. Det kom til at bestå af 16 landerepræsentanter, repræsentanter for internationale organisationer og tre repræsentanter for NGO'er uden stemmeret, heraf en repræsentant for miljøorganisationerne.

En anden knast i forhandlingerne var spørgsmålet om intellektuelle rettigheder, hvor flere udviklingslande, ikke mindst Indien, ønskede favorable regler for bl.a.

patenter til klimateknologier. Spørgsmålet har længe været et stridspunkt mellem rige og fattige lande, og vil blive diskuteret videre, uden at industrilandene har lovet noget.

”Dette center og netværk skal hjælpe udviklingslandene med at få den nødvendige teknologi til klimatilpasning [...]”

I 92-gruppen forventer VedvarendeEnergi at følge oprettelsen af centret i samarbejde med International Network for Sustainable Energy og Climate Action Network.

ARRANGEMENTER

19. januar – 10. marts 2013
Rundetaarns udstillingssal,
Købmagergade 52A, 1150 KBH K

Fotoudstilling: Skovene – i din lomme

”Skovene- i din lomme” er en fotoudstilling, der kommer tæt på træerne, dyrelivet og menneskene i danske, polske, finske, cambodjanske, indonesiske og malaysiske skove. Den udfordrer og underholder både børn og voksne med foto, video, events og foredrag om skoven.

Mere information på hjemmesiden: www.rundetaarn.dk

2. tirsdag i måneden
kl. 17.00-19.00
En cafe i København
(Se: www.greendrinks.org.)

Green Drinks København

I over 300 byer verden over mødes folk med interesse for miljø til en månedlig uformel komsammen kaldet Green Drinks. Hensigten er at skabe netværk på tværs af NGO'er, industri, universiteter og andre med interesse for miljø, bæredygtighed og CSR.

Pris: Gratis, men tilmelding modtages gerne på:

greendrinks.cph@gmail.com

Yderligere oplysninger: Kontakt Anders Knudsen på 22 39 01 03

Øko-kalenderen på Øko-info

Nyt om grønne og økologiske arrangementer fra hele landet på www.eco-info.dk

Redaktion

Dette nummer af nyhedsbrevet er redigeret af Troels Dam Christensen og Christine Jacobsen Mulvad, 92-gruppen, og Maria Jensen, WWF Verdensnaturfonden.

Tidligere numre kan ses på www.92grp.dk

Ønsker du at til- eller afmelde nyhedsbrevet, send en mail til:

92-gruppens_nyhedsbrev@wwf.dk

92-gruppen

c/o Care Danmark

Jemtelandsgade 1

2300 København S.

T 35 24 50 90

E 92grp@92grp.dk